

ביאורים ומילואים – על סדר הדף היומי

זבחים ג' עמוד א'

ביאור מדוע הגמ' היתה עריכה שוב לדחות "דאינתיק ליה" אחר שכבר ידענו מדחיה אז

בגמ', דילמא שאני התם דאינתיק ליה לשם גירושין דההיא.

[נ] פירש"י: "דלאו סתמא הוא, אלא שלא לשמה ממש".

והתוס' (ד"ה כתב לגרש את את אשתו ונמלך) כתבו: "תימה מה ענין זה אצל סתם. וי"ל דס"ד כיון דנמלך, אם כן מסתמא כתבו מתחילה, שאם יחזור בו יגרש מי שירצה".

אך אכתי צריך להבין, והלא לעיל (ב:) מסיק רבא דסתם אשה לאו לגירושין עומדת, וא"כ היכא שהסופר כתב בשליחות בעל אחד לשם אשתו, ורוצה עתה בעל אחר ששמו ושמה וכשמה, לגרש בו, מה ההו"א שיהיה כשר, אף אי הוי "סתמא", והלא בעת כתיבת הגט, לא היתה עומדת אותה אשה להתגרש כלל, ואין זה אפילו סתמא, וא"כ מה יהני לן מה שכתבו מתחילה שאם יחזור הבעל, יגרש בו בעל אחר שירצה. ובשיטמ"ק (עמ' כ"א) הוסיף על התוס', בשם תוס' טוך: "כיון דמצאו בן עירו מיד, ואמר לו שמי כשמך, אלמא קטטא ביניהם מקודם לכן, ולכך כתב לו הסופר סתמא גם לצורך זה, הכי הוה ס"ד, ודחי ליה דמ"מ אנתיק".

והיינו שאותה אשה ידוע היה שעומדת להתגרש, ואף הסופר ידע מזה, וכגון שידוע היה שהיא נאסרה על בעלה [כדכתבו תוס' לעיל], ולכך כוונת הסופר היה בסתמא גם עליה. ודחתה הגמ', דעכ"פ כיון שהבעל הראשון ציוה בעבור אשתו, לא הוי סתמא, אלא שלא לשם האשה השנייה להדיא, ולכך פסול.

יא]. והנה להלן ניסתה הגמ' להוכיח "אלא מהא, יתר על כן יש לו שתי נשים ששמותיהן שוות, כתב לגרש את הגדולה, לא יגרש בו את הקטנה". ואף הוכחה זו דחתה הגמ' באותה דחיה דלעיל "דילמא שאני התם דאינתיק ליה לשם גירושין דההיא".

והשפת אמת (ד"ה בגמ' אלא מהא וכו') תמה, הרי כבר תירצה הגמרא לעיל שאינתק לשם אחרת ואינו סתמא, ומה הוסיף המקשן להקשות מכתב לגרש את הגדולה, והלא אף זה אינו סתמא, אלא שלא לשמה.

ותירץ השפ"א, שלא ידע הסופר שיש לאדם זה שתי נשים וכיון לאשתו סתמא, ודחינן שאין מחשבה זו נחשבת סתמא לאחת מנשותיו, אלא לאשה שעליה התכוון הבעל, כי הסופר עושה כרצונו.

אך עדיין צ"ב, לביאור התוס' הנ"ל, דהא זה היה תי' הראשון של הגמ', שהולכים אחר מחשבת הבעל, וסתמא דהסופר אינו יכול להיות כוונה, כשיש מחשבה אחרת של הבעל, והוי שלא לשמה, וא"כ אין נפק"מ לכאורה בין אם בעל אחר רוצה לגרש אשה אחרת באותו שם, או שאותו בעל נמלך מלגרש אשה זו, ורוצה לגרש בה את אשתו האחרת, דמחשבת הסופר אינו מבטלת מחשבת הבעל, ועדיין צ"ב מה התוספת בפירכא השנייה של הגמ'.

והיה אפשר לומר, דדין זה שכתב לגרש את הגדולה, מיירי אף במוכה שחין וכדו', שהם מאלו שכופין אותם לגרש אף אם היא אומרת שרוצה לישב עמו (עי' אעה"ז סי' קנ"ד, ס"א), וא"כ היה ברור בעת כתיבת הגט, שהבעל יהיה חייב לכתוב גט גם לשנייה, אז היה הו"א לומר שבעת שציוה לגדולה, כבר היתה במחשבתו שאף לקטנה צריך לכתוב גט, ואולי זה ישמש לקטנה. אך א"א לומר כן, דהא זה המשך דברי הברייתא, כתוב, ולא יזזה מהן שירצה אגרש.

יב]. והנראה לומר בזה, דבאמת ב' התירוצים של הגמ' "שאני התם דאינתיק ליה לשם גירושין דההיא", אינם מכוונות לאותה כוונה.

דהנה, **בשו"ת צמח צדק** (לובאוויטש, אעה"ז סי' רט"ז, אות ג') מדייק מלשון הרמב"ן (הביאו הר"ן ר"פ כל הגט), דאף לרבי מאיר דעדי חתימה כרתי, ומצא גט באשפה וחתמו ונתנו לה כשר, אך בכתב לגרש את אשתו ונמלך, ומצאו בן עירו ששמו ושמה כשמה, יהיה פסול אף אם עדיין לא נחתם הגט, ויקח עתה הבעל השני עדים כשרים ויחתום הגט לשם אשתו, יהיה פסול אפילו לרבי מאיר.

ומפרש הצ"צ, דעל כרחק הבין הרמב"ן, דמה שהכשיר ר"מ במצאו באשפה, הוא דווקא בסתמא, שלא נכתב לשם כריתות, אך היכן שהכתיבה היתה לשם אשה אחרת, הרי זה גרע מלא נכתב לשם כריתות כלל, והוא כסברת הגמ' בסוגיין, דאינתיק ליה לשם גירושין דההיא, ולא יהני להכשירו בעדי חתימה.

ביאורים ומילואים – על סדר הדף היומי

ובהמשך דבריו, תמה הצ"צ על הרמב"ן, וז"ל: "דברי הרמב"ן צריכים עיון [וכו']", מ"ש דבכתב לגרש את אשתו ונמלך כו' מודה ר"מ דאפילו חתמו לשמו ולשמה פסול. ג"כ אינו מוכרח דהא בערובין (י"ג): משמע דהא דכתב כו' ונמלך כו' ומצאו בן עירו כו' פסול לגרש בו הוא משום שנאמר **וכתב לה לשמה**. וכן הוא בגמרא דסוטה (כ:). ולרבי מאיר אמרינן בהדיא (גיטין כ"ג) דוכתב לה, לא קאי על כתב הגט, אלא על חתימת העדים". וסליק הצמח צדק בצ"ע על הרמב"ן.

ובעניי לא זכיתי לרדת לסוף דבריו הקדושים, ולכאורה הרמב"ן אינו כלל בצ"ע, דהנה בלשון הגמ' (גיטין כ"ד): בביאורה למשנה הנ"ל "כתב לגרש את אשתו וכו' יתר מיכן היו לו ב' נשים וכו' יתר מיכן אמר ללכלר", לכאורה מדוייק הן קושיית השפת אמת, והן תמיהת הצמח צדק. וז"ל הגמ' שם: "מאי יתר מיכן [וכו']", מאי טעמא, אי כתב ונתן ספר כריתות בידה, הוה אמינא למעוטי האיך קמא דלא עביד לשום כריתות, אבל כתב לגרש את אשתו ונמלך דעביד לשום כריתות, אימא כשר, כתב רחמנא **וכתב**. אי כתב רחמנא וכתב, הוה אמינא למעוטי האי דלא איהו קא כתיב לה, אבל יש לו שתי נשים, דאיהו קא כתיב לה, אימא כשר, כתב רחמנא **לה לשמה**, וסיפא למה לי, הא קמ"ל דאין ברירה". והכי פירושו, בכתב לגרש אשתו ונמלך, ורוצה הסופר לתיתו לבעל אחר ששמו כשמו ושמה כשמה, אמרינן דפסול דלא מיקיים ביה "וכתב", שהוא ציווי הבעל. והיכא שהבעל ציוה לכתוב, ורוצה אותו בעל לגרש אשה אחרת בה, לא מיקיים ביה "לה".

ועל כן אפילו לרבי מאיר דלא בעי וכתב לה לשמה, אלא בחתימה, ולכך במצא גט באשפה כשר, ואפילו בכתבו עכו"ם כשר לרבי נחמן אליבא דרבי מאיר, דאכתי היא "בסתמא", וחתימת העדים לשמה, יהיה הכשר כל הכתיבה, וכמו שאמר רבא (גיטין שם) "כשהוא חותמו לשמה כאילו כתבו לשמה, ועי' שם ברש"י (ד"ה כשהוא כתבו), דמשמע להדיא, דסיום הכתיבה לשמה, עושה **כאילו שכולו היה לשמה**.

אך כל זה יכול להכשיר, רק היכא ששאר הכתיבה שלא היתה לשמה, נעשתה בסתמא, אמנם היכא שהיה וכתב לשם אחרת, הבין הרמב"ן דאף לרבי מאיר לא הוי גט כשר, דלא היה בסתמא, ולגבי אשה אחרת לא היה כתיבה כלל, ועל כן החתימה לשמה לא תעשה את כל הכתיבה לשמה, אך בוודאי דאף לרבי מאיר "וכתב" בעינן על כל הגט ולא רק על החתימה, וע"י כוונה לשם אשה אחרת, עוקרין את "וכתב".

[ג]. וא"כ אף גבי קושיית השפ"א בסוגיין, י"ל דבזה הסדר אזיל השו"ט בגמ', דבתחילה פריך מכתב לשם אשתו ונמלך, דהיה לגמ' הו"א ד"וכתב" היה בסתמא, ועכ"ז הגט פסול. ודחתה הגמ', דלא היה בסתמא, אלא כיון דאינתיק, נעקר הכתיבה. ולאחמ"כ פריך הגמ', מכתב לגרש את הגדולה, דלא נעקר הכתיבה, וא"כ רק ב"לה לשמה", חסר הכוונה, והוי סתמא, ועכ"ז פסול. ועל זה דחתה הגמ', דאף היכא ד"וכתב" היה על ידי בעל זה, אך כיון דאינתיק ב"לה לשמה", אין זה סתמא, אלא אינתיק, ודו"ק.

*

מה תוספת הדיוק "באשה נכרית"

בגמ', אלמא דמינה מחריב בה, דלאו מינה לא מחריב בה. ורמינהו, כל הגט שנכתב שלא לשם אשה פסול, ואפי' לשם עובדת כוכבים נמי פסול.

[ד]. פירש"י: "ואפי' לשם עובדת כוכבים. דהא שלא לשם האשה קתני, דמשמע שלא לשם אשה זו אלא לשום אשה אחרת כל דהו, ואע"ג דעובדת כוכבים לאו בת גירושין היא, מהניא לפסול, אלמא דלאו מינה מחריב בה".

בפשטות כוונת רש"י לפרש, שגט הנכתב לשם אשה כל שהיא, דהיינו אפילו נכרית, פסול. אך ההו"א של הגמ' תמוה, וכי מה ענין "אשה" לזה, והלא גבי גט אין שום נפק"מ בין איש לאשה ואפילו חיה ובהמה, וברור שכוונת המשנה "כל הגט שנכתב שלא לשם אשה", היינו "אשת איש", שרק היא שייכת בגט, ומי שאינה אשת איש, הרי שהיא "לאו מינה", ואפילו הכי הגט פסול, ולמה היתה הגמ' צריכה לדייק "ואפילו לשם עובדת כוכבים".

ומה הוסיף רש"י בפירושו "אלא לשם אשה אחרת כל דהו", והלא גט הוא נפק"מ רק לאשת איש, וכל נברא אחר, כולל אשה, הוי "אינה מינה".

ובבחרותי שמעתי בשם **האיילת השחר** זצ"ל לבאר, שההו"א של הגמ' היתה, שלשם אשה היינו שיש לה רק "אישות כל דהו", דהיינו נכרית שיש לה רק מקצת אישות של בני נח, דכתיב בהו "ודבק באשתו". וזה מה שהוקשה לרש"י, אי הכוונה שאין לנכרית אישות כלל, הרי זה גט

ביאורים ומילואים – על סדר הדף היומי

שנכתב שלא לשם כריתות, וגרע מ"לשם חולין" שיש בהם שחיטה כמו בקדשים, ומה רמי רבא מזה לזה. ולכן כתב שגם בנכרית יש אישות כל דהו, ופסול הגט משום שלא לשמה, ומוכח דלאו מינה מחריב בה.

*

הוי ליה סתמא, אף בלא עקירת מחשבתו

בגמ', ושני, גט דל עובדת כוכבים מיניה הוה ליה סתמא, וסתמא פסול. קדשים, דל חולין מינייהו הוה ליה סתמא, וסתמא כשירים.

טו. וכתב השפת אמת (ד"ה בגמ' קדשים): "דל חולין, הו"ל סתמא, וסתמא כשר. קצת קשה, לפי טעמא דרבא לעיל דקדשים סתמן לשמן קאי,

א"כ הכא דפירש בהדיא לשם חולין, איך נימא בזה סתמן לשמן קאי, וצריך עיון".

ויל, דהיכא אמרינן שסתמא כשר, אך מחשבה בהדיא עוקרת הלשמה, בדבר דבעי כוונה, וכגון כתיבת גט לשם אשה זו, ורוצה לגרש אשה אחרת, דהמחשבה לאשה זו, עוקרת את הסתמא. וה"נ בקדשים, עולה שחושב לשם שלמים, הרי במחשבת השלמים עוקר את הסתמא, אף שבסתמא היה כשר לשם עולה.

משא"כ שחיטת חולין לא בעי שום כוונה, וא"כ אף שחושב לשם חולין הוי סתמא, והכי פי' דברי רבא "דל חולין הו"ל סתמא", גם כשחושב לשם חולין, דהא אין החולין בעי כלל כוונה, ולכך אי אפשר לעקור כשחושב על דבר שאינו ממין הענין. וכמו שבשחיטת קדשים, אי הכהן יחשוב על ענין אחר שאינו מהקרבות כלל, עדיין יהיה זה בגדר "סתמא" וכשר.

וא"כ צריך לפרש, דהן בנכרית והן בחולין, אין כוונת הגמ', שאם נסיר את מחשבתו על האשה הנכרית, או את מחשבתו על החולין, עדיין ישאר בגדר סתמא [וכמו שפירשו במהדו' ארטסקרול, ולכאורה מדוייק כפירושם מקושיית השפת אמת הנ"ל]. אלא הכי פירושו, מחשבתו אינה נעקרת, אך מכיון שגט נכרית, ושחיטת חולין לא בעי כוונה, אין כוונתו נחשבת כלל, וכאילו חשב על משהו אחר לגמרי, שהוא עדיין בגדר סתמא, ועי' בחזון איש (ב"ק סי' מ"ב סק"ג) דמשמע כן מדבריו.

טז. אמנם יש להקשות על פי' זה, דהנה הג"ר מנחם זמבא הי"ד (זרע אברהם סי"ד, אות י"ב) הביא את קושיית הכסף משנה על הרמב"ם (פ"א מהלכות פרה אדומה ה"ט) "פרה ששחטה לשם חולין תפדה ואינה מכפרת", וכתב הכס"מ, דהוא תמוה דאף דפרה חטאת קרי' רחמנא, מ"מ הא בחטאת גופה ששחטה לשם חולין כשירה, כמבואר בסוגיין, וכ"פ הרמב"ם בעצמו (פט"ו מהלכות פסוהמ"ק הלכה ד' - ה'), והאריך הגרמ"ז לבאר הקושיא שם.

וכתב לתרץ, דכיון דפרה הוי קדשי בדק הבית ומהני לה פדיון, ע"כ הוי מינה דחולין, וא"כ מה דאמרינן בסוגיין דחטאת ששחטה לשם חולין כשירה לשם עולה פסולה, דמינה מחריב בה דלאו מינה לא מחריב בה, וא"כ בפרה דמהני פדיון שוב הוי מינה דחולין, ולכן פוסל בה מחשבת חולין דהוי מינה ומחריב בה, עכת"ד.

אך לדברינו הנ"ל לא זכיתי להבין תירוצו, דהא מה שאמרנו בשוחט קדשים לשם חולין לאו מינה לא מחריב בה, אין הנידון הקרבן אלא המחשבה, דהיינו דמחשבת חולין אינה כלל מחשבה, ומשו"ה לא מחרבא בה והוי סתמא, וא"כ אף שפרה אדומה מהני בה פדיון, ויש לה צד חולין, אך מחשבת החולין אינה נחשבת כלל מחשבה, והוי כשוחט פרה אדומה בסתמא, דכשרה.

אך אין דברי הרמב"ם סתירה לפירושינו הנ"ל, דלכאורה אי מחשבת חולין אינה נחשבת, הוי כשוחט פרה אדומה בסתמא, ואמאי בעי פדיון. דהנה בחי' הגרי"ז (זבחים ב: ד"ה ולפי"ז יתבאר דברי הרמב"ם. ובפ"ד ממעה"ק סוף ה"א הביא תי' זה בשם אביו הגר"ח) נמי תירץ כע"ז אך קצת באופן אחר מהגר"מ זמבא, דכיון דפרה אדומה הוי קדשי בדק הבית ומהני בה פדיון, א"כ מחשבת חולין שלה, לא הוי מחשבת חולין גרידא, אלא מחשבת קדשי בדק הבית, שעשכשו מצריכה פדיון, ולכך הוי מינה ומחריב בה.

וזה עולה יפה עם פירושינו הנ"ל, דבאמת כל שחיטת חולין לא בעי מחשבה כלל, וע"כ כל מחשבה שיחשוב לא נחשב גבי החולין, אך פרה אדומה שקודם זביחתה עומדת לברירה, או שתהיה חטאת, או קדשי בדק הבית ובעי פדיון, הרי שמחשבת שחיטת חולין שלה מועילה, ואינה סתם מחשבה כלל חולין אחר, והיא מפקיעה את הפרה אדומה מלהיות חטאת, ועושה אותה קדשי בדק הבית, ולכך דווקא בפרה אדומה, מחשבת חולין אינה יכולה להיות סתמא, וא"ש.

ביאורים ומילואים – על סדר הדף היומי

אמנם ת"י זה צ"ע מסוף דברי התוס' (חולין י"א: בד"ה חטאת המתחיל בעמוד א'), דכתב להדיא דפרה אדומה היא חטאת משום לב ביי"ד מתנה עליהן, ורק לאחר הפדיון נעשה קדשי בדק הבית, או היכא שהיה בה מום מלכתחילה. ובתוס' ישנים (יומא מ"ב: בסוד"ה שאני פרה המתחיל בעמוד א') גרסו שאני פרה "דהמום" עושה אותה קדשי בדק הבית, עיי"ש, וצ"ע.

[ז]. אמנם בלאו הכי לכאורה לק"מ מהרמב"ם הנ"ל על פירושינו, דהלא הרמב"ם לא כתב דהפרה אדומה פסולה, אלא כתב דאינה מכפרת, וזה היתה קושיית הכס"מ. וע"ז תירץ הכס"מ דאף שחטאת לשם חולין כשרים אך לא עלו לבעלים לשם חובה, וה"נ הפרה אדומה דדינה כחטאת לא עלה לבעלים לשם חובה. וא"כ אכתי י"ל דמחשבת החולין בפרה אדומה לא הזיקה כלל, כיון דאינה נחשבת, ואכתי סתמא הוי, וסתמא בחטאת אף דכשרה בקדשים, אך לא הועילה לבעלים, ולכך כיון שפרה אדומה מותרת בפדיון, צריך לפדותה, [ואמנם ברבינו גרשום (חולין פ"א: בסוף העמוד) כתב דהשוחט פרת חטאת לשם חולין הוי שחיטה שאינה ראויה, אך יש ליישב דאינו חולק עם הרמב"ם, ואכמל"ב], ודו"ק.

*

ביאור, מדוע כלי שטף נחשב לאינו מענו לכלי חרס, והלא הוי תוך תוכו

בגמ', והתניא תוכו ולא תוך תוכו, ואפילו כלי שטף מציל.

[ח]. הקרן אורה תמה על פירכא זו, דמהיכי תיתי דכלי שטף לא הוי מינה, וכלי חרס הוי מינה, והלא אי אמרינן דכלי בתוך כלי מציל, א"כ כל כלי הוי מינה, דהוא תוך תוכו.

והרש"ש תמה עוד יותר, דאי בסברת חציצה עסקינן, הלא קיי"ל בכל מקום דמין במינו אינו חוצץ, ורק מין בשאינו מינו חוצץ, ואדרבא שמינה [כלי חרס] חוצץ, הוא עוד יותר תימה, ממה שאינו מינה [כלי שטף] חוצץ, וסליק בקושיא.

ובשו"ת ציץ אליעזר (חי' עמ"ס זבחים שנדפסו בח"ד סימן כ"ט, פ"ד אות א') כתב בבהירות: "דין דתוכו ולא תוך תוכו שייך רק היכי שהכל מין אחד, והיינו משום דמכיון דהכל מין אחד, שייך למימר על המין הזה שיש לו תוך ויש לו תוך תוכו, וממילא מכיון שבקרא כתוב תוכו ממעטינן התוך תוכו. אבל כשהתוך הוא מין אחד, והתוך תוכו הוא מין שני, א"כ הרי אין לשום מין משניהם כי אם תוך אחד, ולא שייך למימר בכה"ג ולא תוך תוכו, שהרי אין לכל כלי לחוד תוך תוכו, וא"כ המיעוט דקרא דתוכו ולא תוך תוכו לא מצי למיזל בכה"ג שהתוך הוא מין אחד והתוך תוכו הוא מין שני, דלא מיקרי שיש בזה תוך תוכו מכיון שבמציאות אין לכל מין ומין אלא תוך אחד, ולא שייך בזה לצרף שני מינים מיוחדים ולומר שיש להכלי תוך תוכו וכנ"ל, ולכך אמרינן בזה שפיר דמינה מחריב ביה, דמכיון שהכל מין אחד מיקרי כחד כלי, וממילא נמצא שיש להכלי תוך תוכו, ושפיר מצי למיזל בזה המיעוט דתוכו ולא תוך תוכו, ולכן שפיר מתרצת הגמ' דגם הכלי שטף מיקרי מינו של הכלי חרס, משום דהא מנא והא מנא, ולכן גם כלי שטף מציל דמיקרי שפיר תוך תוכו", עיי"ש עוד.

[ט]. אך דרך אחרת יש ביישוב קושיות אלו, ולכאורה בפירושו זה של הציץ אליעזר נחלקו החת"ס והאבנ"ז, דהנה החת"ס בתשובה (י"ד סי' רנ"ו) להג"ר שלמה קלוגר זצ"ל (טוס טעם ודעת מהד"ק י"ד סי' רמ"ז), שנתווכחו ביניהם גבי ספר תורה שנכתב בפסלות, וכתב עליו שוב בכשרות, אי הכתב הפסול על גבי הקלף, הוי חציצה בין לכתב הכשר, דלכאורה הוי מין במינו.

ובתו"ד כתב לו החתם סופר: "ומכל מקום אי חוצץ, הרי מינו שאינו כשר לאותו דבר חוצץ טפי, מאינו מינו, דקי"ל דמינו מחריב ביה שאינו מינו לא מחריב ביה עיין ריש מס' זבחים, ומין במינו אינו חוצץ היינו כששניהם כשרים בשוה, אבל מינו שאינו כשר מגרע גרע מאינו מינו".

ועל זה השיבו הגרש"ק: "ומה שכתב כת"ר דבת מינה מחריב בה, אין לה ענין כלל לזה, דשם מדבר מענין מחשבת שלא לשמה כדמפורש שם להדיא, ומה ענין זה לחציצה, ושם אינו מדבר מענין חציצה כלל, לכך לא ירדתי לדעתו הקדושה בזה", עכ"ל, ודחיית הגרש"ק צע"ג כמובן לכל לומד בסוגיין, דהלא להדיא מיירי מחציצה.

אך לפי החת"ס קו' הקרן אורה וכן קו' הרש"ש מתיישבת היטב, דהעולה מדברי קדשו לכאורה, דאיכא בזה ג' מדרגות, דהיכי דהוי מין במינו לגמרי ששניהם כשרים בשוה, זה אינו חוצץ, וכגון הא דסוכה (ז':) דעלי הערבה וההדסים לא הויין חציצה ללולב דהוי מין במינו לגמרי שהרי שניהם כשרים למצוה, ובטלי אהדדי. והיכי דהוי מינו, אלא שאינו כשר לאותו דבר, וכגון כלי שטף לגבי כלי חרס, דהוי מינו ששניהם כלים

ביאורים ומילואים – על סדר הדף היומי

הם אלא שאין דינם שוה, בכה"ג אמרינן דהוי בת מינה ומחריב וחוצץ. אבל חולין לגבי קדשים הוי מין בשאינו מינו לגמרי והו"ל לאו בת מינה דאינה מחריב ואינו חוצץ, ודו"ק.

כ. וביסוד זה של החת"ס, יתיישב מה שהקשה **האבני נזר** (או"ח ח"ב סי' תל"ג), על דין קבלת הדם בכלי בתוך כלי, דאי' (יומא נ"ח:): הניח מזרק בתוך מזרק וקיבל בו את הדם כשר דמין במינו אינו חוצץ. והקשה, דנהי דמין במינו אינו חוצץ,

אך בהא צריך להיפסל דהא ודאי שאין הדם מתקדש מחמת מזרק החיצון, דהדם שבמזרק הפנימי לא נחשב כאילו הוא בתוך המזרק החיצון, דהוי תוך תוכו דלאו כתוכו דמי, ומציין האבני נזר לסוגיין, אך הקידוש הוא מחמת מזרק הפנימי, וא"כ קשה דהא אין הכהן אוהז במזרק הפנימי. אך להחת"ס לק"מ, דבכה"ג שאינם חלוקים בדינם, ושניהם כשרים, לא הוי תוך תוכו, אלא להיפך המזרק הפנימי והחיצון הוי כלי אחד דבטלי אהדדי, וכשקיבל בתוכו את הדם הו"ל הדם בתוך אויר של שניהם, ושפיר איכא נגיעת כהן גם בהמזרק הפנימי, שהרי כשאוחז את החיצון אוהז גם את הפנימי דכלי אחד הוא, ואין זה ענין להא דתוך תוכו, ולהיפך מפירושו של הציץ אליעזר שתוך תוכו שייך רק באותו המין, אלא תוך תוכו שייך רק כשדיניהם שונים, ודו"ק.

זבחים ג' עמוד ב'

ביאור של הרמב"ם דעולה כשרה ולא עלתה לבעלים

בגמ', חטאת ששחטה על מי שמחוייב חטאת פסולה, על מי שמחוייב עולה כשרה.

כא. הנה הרמב"ם (פ"טו מפסוהמ"ק ה"ח) כתב "שחטה לשם אחר שהוא מחויב עולה, הרי זו כשירה ולא עלתה לבעלים".

והמנחת חינוך (מצוה קל"ח, אות ג') תמה מנין לו שלא עלתה, וכתב שלא נראה שלמד דין זה מלשם חולין, כי היה לו לומר "נראה לי", וסליק בצ"ע.

ועי' **בחזו"א** (סי' י"ב ס"ק י"א) דחוכך לומר שאולי נפלה טעות סופר, וצריך לומר "ועלתה לבעלים". ולכאורה נראה דכן אף הבין **הצל"ח** (פסחים ע"א: ד"ה אמר יחזקאל), שמאריך ליישב דברי הרמב"ם, ומשמעות דבריו דעלתה לבעלים לשם עולה, אך לא לשם חטאת, ודו"ק. אמנם בלאו הכי אינו מובן, הלא הבעלים מחוייבים חטאת, והכהן שחטה לשם אחר המחוייב עולה, מדוע שיעלה לשם הבעלים החייבים חטאת. אלא צריך להגיע למה שכתב הרמב"ם (שם ה"ד) "עולה ששחטה על מי שאינו מחוייב קרבן כלל, לא עלתה לבעלים, שהרי שחטה שלא לשם בעליה, ואף על פי שזה ששחטה לשמו אינו מחוייב כלום בעניינו, אי אפשר שלא יהיה חייב כפרה לשמים שאין לך אדם בישראל שלא עבר מעולם על מצות עשה".

וא"כ אף אי נימא דהבעלים חייבים אף עולה, דאין לך אדם מישראל שלא עבר על מצות עשה [ועי' אבן האזל (שם פ"ג ה"א ד"ה והנה א"א) דנדחק בדברי רמב"ם אלון], וא"כ אותו המחוייב חטאת, מחוייב אף עולה, וא"כ היה יכול להתברר למפרע שהכהן הקריב עולתו, וזה רק א"א דיש ברירה, עכ"פ העולה לא נשחטה לשם בעליה, וכיצד יעלה לה לרצון, וצ"ע בכוונת הצל"ח והחזו"א.

ובקרן אורה כתב שדין זה תלוי בטעמיהם של רבי יוסף בר אמי ורב חביבא, והיינו שלרב חביבא מסברא לאו מינה לא מחריב בה, וכשרה ומרצה, וכדלהלן, ואילו רב יוסף דריש מ"עליו" שאינו פוסל, אבל דינו כלשם חולין שלא עולה לבעלים, וכן מבואר במשנת ר' אהרן בסוגיין, וראה בזבח תודה (ד"ה כשרה) שהוכיח כהרמב"ם מדברי רבי יוסי (לעיל ב:) אף מי שלא היה בלבו וכו', ודו"ק.